

Ion H. Ciubotaru Silvia Ciubotaru, *Scoarțe, Covoare, Drăgare Patrimoniul Muzeului Etnografic al Moldovei*, Iași, Editura Palatul Culturii, 2025, 521 p.

Impresionantul volum prezintă, după cum ne spune și titlul, tezaurul de textile din lână – scoarțe, covoare și drăgare – aflate în patrimoniul Muzeului Etnografic al Moldovei. Preocupările autorilor asupra acestor genuri de textile sunt vechi, de decenii. Cel de al VIII-lea tom din „Caietele Arhivei de Folclor” (1988) era rezervat amplului studiu *Ornamente populare tradiționale din Moldova (Cusături, țesături)* în care erau prezentate și analizate 314 piese care, deși lipsite de suportul cromatic și de compozițiile de ansamblu din care au fost selectate, constituie documente relevante ale subiectelor abordate. Recent, 2024, tema era reluată și extinsă de autori asupra Moldovei istorice, de la Prut la Nistru și dincolo, în volumul *Țesături și broderii decorative din Moldova. Studiu introductiv și corpus de documente*.

Alegerea temei albumului de față nu a fost întâmplătoare. Mai întâi, dorința autorilor de extindere a cercetărilor într-un domeniu predilect Domniilor lor. Apoi, Ion H. Ciubotaru își începuse cariera, doar pentru câteva luni, în Muzeul Etnografic al Moldovei care i-au prilejuit un prim contact aprofundat cu valorile acestuia. Cum era și firesc, autorii au stăruit asupra începuturilor instituției, al cărui drum începe cu sugestia etnologului clujean Romulus Vuia, continuat cu punerea în practică de elevul său, Ion Chelcea, care obținea aprobarea ministrului Ion Petrovici în aprilie 1943. Ani de-a rândul, Muzeul a avut doar director onorific, Ion Chelcea, fiind lipsit, până în 1954, și de spațiu adecvat, obținut prin eliberarea instituțiilor din Palatul administrativ al Moldovei.

Meritul fondatorului – conferențiarul disciplinei de Etnografie de la Universitatea ieșeană Ion Chelcea – (cu fiul său, Septimiu Chelcea, aveam să fiu coleg în cadrul Facultății de Istorie-Filozofie în anul universitar 1962-1963) constă și în obținerea celor dintâi colecții importante, prin donații, transferări sau achiziții. Cea dintâi donație de piese etnografice datează din a treia decadă a lunii mai 1943 și aparține magistratului Iuliu și Maria Pascu; a urmat, transferarea, în același an

1943, a colecției etnografice de la Muzeul de antichități al Universității, înființat de Oreste Tafrali în 1916 (Rodica Radu, *Din istoricul Muzeului de Antichități din Iași*, în „Revista muzeelor și monumentelor, Muzee”, nr. 3/1981, p. 26) apoi, în 1957, cea dintâi achiziție majoră, provenită din colecția etnografului vrâncean Ion Diaconu, mutat în Iași. Noi achiziții „la bucată” au făcut după 1951 Ion Chelcea și Emilia Pavel, prima muzeografă (numită și șefă de secție deși nu avea alt angajat!) și de Petre Cazacu, absolvent al Facultății de Istorie, care în 1957 cumpăra într-o singură zi cinci piese. Abia în februarie 1958, la 15 ani de la înființare, se inaugura Muzeul etnografic al Moldovei (dar, între timp, fondatorul și organizatorul expoziției, Ion Chelcea, fusese îndepărtat de culturnicii vremii) cu zestrea constituită din cele 340 piese din donația Iuliu și Maria Pascu, cu colecția cedată de Muzeul de Antichități, cu obiectele cumpărate de la etnograful vrâncean Ion Diaconu și puținele achiziții reușite de Ion Chelcea, Emilia Pavel și Petre Cazacu.

După această incursiune privind avaturile înființării Muzeului, autorii rezervă un capitol, *Un fond documentar inestimabil* (p. 28-48) prezentării și analizării scoarțelor și covoarelor provenite din colecțiile amintite și achizițiile proprii. Din cele 730 de scoarțe, covoare, lăicere, grindare sau drăgare, păretare, macaturi etc. cât numără colecția Muzeului Etnografic al Moldovei, 90 provin din donația Iuliu și Maria Pascu dar, din motive obiective, autorii au selectat pentru volum doar 14. Dintre acestea, opt provin din Basarabia, majoritatea scoarțe și doar un capăt de covor: trei Cetatea Albă, câte două din Bălți și Orhei, iar una din Hotin (p. 36-38).

Cercetând fondul de documente *Colecțiuni ale Muzeului de Antichități* de la Arhivele din Iaș, autorii reconstituie numărul aproximativ al scoarțelor și covoarelor (peste 30 piese) precum și achizițiile patronate de profesorul Orest Tafrali care, în 1921, înființa chiar o secție de *Artă națională*, în care au fost incluse scoarțele și covoarele, dar și icoanele pe sticlă din centrele transilvănene, icoanele pe lemn etc. Dintre toate acestea, autorii au identificat în Muzeul Etnografic al Moldovei 9 (nouă) țesături. Piesa de rezistență, o *capodoperă* în opinia autorilor, inclusă în categoria *Tezaur* provine de la Mănăstirea Socola și are o vechime de peste 200 de ani (p. 42). Datarea este justificată. Veniamin Costachi, înscăunat mitropolit în martie 1803, după trecerea la cele veșnice a părintelui său duhovnicesc Iacob al II-lea Stamate mută mănăstirea Socola la Agapia pentru a elibera spațiul necesar înființării Seminarului, deschis în toamna anului următor. După întoarcerea lui Gh. Asachi în 1812 de la studii, din Italia, cei doi, mitropolitul din postura de prim epitrop al Epitropiei Școalelor din Moldova, iar Asachi de referendar al acestora, vor milita pentru promovarea limbii naționale în învățământul public, susținuți până la urcarea pe tron și de vornicul Mihail Sturza. Covorul, de dimensiuni apreciabile, 365 cm. lungime și 118 lățime, face parte din categoria *fitomorfe, geometrice, avimorfe și astrale* fiind cuprins în catalog la numerele 236 și 236 a (p. 398-399).

Din colecția etnografului vrâncean Ion Diaconu, autorii – Ion H. Ciubotaru și Silvia Cibotaru – au selectat două piese, ambele din zonă, Spinești (locul natal al vânzătorului) și Tulnici (p. 45).

Dintre achizițiile făcute de muzeografi, merită a fi evocată cea cumpărată la 1958 de Emilia Pavel, importantă și prin faptul că anul realizării – 1859 – este indicat chiar pe catarosul plasat în centrul țesăturii. Scoarța, apreciată de autori ca fiind *de valoare excepțională*, are 400 cm. lungime și 155 cm. lățime, cu chenar geometrizat din prescuri și romburi, iar în plan central are plasat un cataros clasic, din care se înalță pomul vieții cu opt ramuri înflorite și îmbobocite pe care se odihnesc două păsări (p. 46-47). Cele trei imagini incluse în catalog, una de ansamblu (234) și două cu detalii (234 a și 234 b) susțin opinia autorilor (p. 394-395).

Un întreg capitol tratează despre *Repertoriul elementelor decorative: cosmomorfe, fitomorfe, avimorfe, zoomorfe, antropomorfe, mixte, chenare și skeomorfe*, fiecare categorie de ornamente fiind generos ilustrată cu imagini color (p. 49-86). Un altul, *Universul fascinant al covoarelor moldovenești* constituie prilejul unei docte și interesante incursiuni asupra motivelor decorative ale covoarelor și scoarțelor, identificate în colecțiile diferitelor muzee și zone din țară: Muzeul național al Satului, din Ploiești, Neamț și Republica Moldova, studiate de reputații specialiști N.I. Simache, Georgeta Stoica, Elena Florescu, Varvara Buzilă, Angela Paveliuc etc. (p. 87-123). Capitolul *Compoziție și cromatică* (p. 124-133) constituie corolarul analizei estetice a tezaurului de scoarțe, covoare și drăgare românești.

Indicele de nume, Indicele analitic al localităților din care provin piesele Corpusului de documente, Indicele tematic, realizate cu acribia și măiestria unui fierar care potcovește purici și Bibliografia completează demersul științific, încheiat cu generosul și impresionantul Corpus de documente, cuprinzând 347 de imagini color, excelent realizate de fotografii Mihai Neagu – *Scoarțe, covoare și drăgare* – distribuite pe categoriile de ornamente, care constituie Partea a II-a (p. 185-521).

Acest volum, având pe foaia de gardă o prea exagerată dedicație a autorilor, în care nu mă recunosc pe de-a-ntregul – *Eminentului cunoscător al istoriei artelor, profesorului universitar dr. Ion Solcanu, Iași, 8 decembrie 2025* – urma să fie lansat în ziua de vineri, 19 decembrie 2025, care nu a mai avut loc, Ion H. Ciubotaru, membru de onoare al Academiei Române, plecând pe neașteptate în tărâmul fără de umbre, să se întâlnească cu ilustrul său mentor, savantul Petre Caraman, lăsând în urmă o impresionantă operă științifică, a cărei valoare va spori în timp..

Ion I. Solcanu

Iași, 24 ianuarie 2026 la aniversarea a 167 ani
de la Unirea Principatelor Române, Moldove și Țara Românească